

sau un interesant articol în « România Muncitoare » în 1912²⁷ dezvăluind greutățile pe care cenzura țaristă le făcea lui Tolstoi etc.). Periodicele muncitorești subliniau ecoul puternic pe care-l avea în anii aceia lupta dusă de Tolstoi împotriva orînduirii burgheze, conflictele sale cu țarismul, ca și efectul agitatoric al scrierilor și al practicii de viață a scriitorului. « Nu trebuie să uităm uriașa putere ce are Tolstoi... asupra a milioane de oameni nu numai în Rusia, dar și peste granițele acestui imperiu » — scria ziarul « Lumea Nouă » în 1895²⁸. Iar ziarul « România Muncitoare »²⁹ arăta că dacă Tolstoi « își întrebuințase înainte pana pentru observații teoretice asupra religiei și politicii și-și strecura prin ele ideile sale revoluționare, pe la sfîrșitul sec. al XIX-lea începuse să analizeze problemele la ordinea zilei și să acopere cu batjocură cercurile cele mai înalte. O scriere ca *Patriotism și Creștinism*, apărută în străinătate și foarte răspîdită în Rusia, « *avu efectul unei bombe* » (subl. n.). A fost viu comentat faptul excomunicării scriitorului de către sinodul rus, calificat de ziarul « România Muncitoare » drept dovadă a ipocriziei « bisericii moderne », care « tăcea cînd poporul rus, disperat de teroare chema în ajutor cerul mut la durerile lui; tăcea și în această tăcere mormîntală oricine putea să vadă armonia criminală dintre biserică și tron », armonie necesară « recunoașterii puterii statului și a principiului proprietății »³⁰.

În articolul său teoretic de mare răsunset și importanță pentru lupta literară a vremii *Artiștii-cetățeni*, Dobrogeanu-Gherea vorbea de « activitatea și propaganda socială » « îndeobște cunoscută » a lui Tolstoi, arătînd că « persecuțiile nu-i lipsesc și chiar acum la adînci bătrînețe Tolstoi se află sub supraveghere polițienească. Dacă pînă acum n-a fost transportat în ghețurile Siberiei ori în fortăreața de la Petropavlovsk, cauza e, pe de o parte, originea familiei lui așa de veche... pe de altă parte, imensa lui popularitate în lumea întreagă. Deportarea lui Tolstoi în Siberia ar fi un scandal internațional »³¹.

Ne atrag îndeosebi atenția articolele consacrate activității literare a lui Tolstoi sau analizei unora dintre operele sale. Astfel am putea cita în « Drepturile omului », în 1888³² o cronică literară semnată de poetul O. Carp din grupul « Contemporanului » închinată romanului *Ana Karenina*. Era primul articol, care apărea în presa romînească despre această operă a lui Tolstoi, anterior chiar binecunoscutului studiu al lui Duiliu Zamfirescu publicat în 1892, în « Convorbiri Literare ». Numai considerentul priorității ar fi deja suficient pentru a ne trezi interesul, chiar dacă nu s-ar adăuga și calități ca seriozitatea informației și justetea aprecierii fenomenului literar ce caracterizează acest articol al lui O. Carp. Scopul principal urmărit de autor era de a arăta în ce constă originalitatea și farmecul romanului și, am putea spune, al talentului lui Tolstoi, subliniind totodată și semnificația diferitelor personaje. O. Carp scoate mai ales în evidență puterea de înfățișare a vieții, de creare a personajelor, de evocare a societății pe care o are scriitorul rus. « Toate vîrstele și anotimpurile cu viața lor de necazuri, de muncă, de petreceri, analizată cu pătrundere adîncă pînă în cele mai ascunse impresii, gînduri și simțiri mișună

²⁷ Tolstoi și cenzura rusească, « România Muncitoare », 1912, nr. 1, 1 ianuarie.

²⁸ Tolstoi și țarul, « Lumea Nouă », 1895, nr. 100, 19 februarie, p. 2.

²⁹ A. Costin, Tolstoi, « România Muncitoare », 1908, nr. 32, 4 sept., p. 2.

³⁰ Tolstoi și cenzura rusească, « România Muncitoare », 1912, nr. 1, 1 ianuarie.

³¹ C. Dobrogeanu-Gherea, *Artiștii cetățeni*, « Literatură și știință », 1894, nr. 2, pp. 1—26.

³² O. Carp, *Ana Karenin a lui Lew Tolstoi*, « Drepturile omului », 1888, 3 octombrie.